

ششماہی علوم القرآن، علی گڑھ، ۲/۵ جولائی۔ دسمبر ۱۹۹۹ء

کتابیاتِ فراہی

ظفر الاسلام اصلاحی

علوم القرآن کے سابق شمارے میں کتابیاتِ فراہی کی پہلی قسط میں مولانا فراہی کی مطبوعہ تصانیف اور ان کے اردو تراجم سے متعلق معلومات فراہم کی گئی تھیں۔ پیش نظر دوسری قسط میں مولانا فراہی کے مطبوعہ مضامین، خطوط و اشعار، ان پر شائع شدہ کتب و مضامین اور نویر مطبوعہ تحقیقی مقالات (برائے فضیلت، ایم، اے، پی، ایچ، ڈی) کا احاطہ کیا گیا ہے (ظ-۱)

مولانا فراہی کے مطبوعہ مضامین و مقالات

تفصیلات اشاعت	ماخذ	مضمون
سلسلہ ۳، فروری ۱۹۸۵ء ص ۷-۲۰	ماہنامہ تدبر (لاہور)	احکام رسول کا قرآن مجید سے استنباط (ترجمہ خالد سعید)
۱۳/۵-۶/۱۳، ۴، ۳، ۱، مئی، جولائی، ستمبر، اکتوبر ۱۹۸۶ء ص ۲۶، ۳۱، ۳۶-۵۴، ۶۳-۷۳	ماہنامہ میثاق (لاہور)	اسلامی فکر کی ترقی و تہذیب (ترجمہ خالد سعید)
۱۵-۱۳، ۳/۱، مارچ ۱۹۸۷ء، ۱۱، ۱۰، ۱۱، مئی، جون، جولائی، اگست، ۱۹۸۷ء، اکتوبر، نومبر ۱۹۸۷ء ص ۱۵-۲۴، ۳۰-۳۲	ماہنامہ اصلاح (سرگسید)	استاد امام کے ترجمہ قرآن کا نمونہ اقسام القرآن ترجمہ [ابن احسن اصلاحی]
۱۸، ۱۷، ۱۶، ۱۵، ۱۴، ۱۳، ۱۲، ۱۱، ۱۰، ۹، ۸، ۷، ۶، ۵، ۴، ۳، ۲، ۱	ماہنامہ تدبر (لاہور)	ترتیب و نظام قرآن تفسیر آیت بآیت
۲۳، ۲۲، ۲۱	اصلاح	
۱/۱، جنوری ۱۹۸۷ء ص ۱-۱۱	اصلاح	
۱۱/۴-۱۰، دسمبر ۱۹۸۷ء و جنوری و فروری ۱۹۸۸ء	ماہنامہ تدبر (لاہور)	

ص ۲۵۴-۲۴۳	(لاہور)	(ترجمہ امین احسن اصلاحی)
۳/۳۱، اپریل ۱۹۳۲ء - ۲۵، ۲۶، ۲۷، ۲۸، ۲۹، ۳۰، ۳۱	ترجمان القرآن	تفسیر سورہ فاتحہ (ترجمہ امین احسن اصلاحی)
۳/۶، ۷، ۸، ۹، ۱۰، ۱۱، جون، جولائی، اگست،	الاصلاح	تفسیر سورہ ذاریات
ستمبر، اکتوبر، نومبر، دسمبر ۱۹۳۲ء - ۱، ۲، ۳، ۴، ۵، ۶، ۷، ۸، ۹، ۱۰، ۱۱، ۱۲	[ترجمہ امین احسن اصلاحی]	[ترجمہ امین احسن اصلاحی]
۱۶، ۱۹، ۲۱، ۲۲		
۳/۱۱، ۱۲، ۱۳، ۱۴، ۱۵، نومبر ۱۹۳۲ء، جنوری،	الاصلاح	تفسیر سورہ تحریم
فروری، مارچ، اپریل، مئی، ۱۹۳۲ء، ص ۶۴۹-۶۵۰،		(ترجمہ امین احسن اصلاحی)
۹-۱۱، ۱۲، ۱۳، ۱۴، ۱۵، ۱۶، ۱۷، ۱۸، ۱۹، ۲۰، ۲۱، ۲۲، ۲۳، ۲۴، ۲۵، ۲۶، ۲۷، ۲۸، ۲۹، ۳۰، ۳۱	الاصلاح	تفسیر سورہ قیامہ
۳/۱۱، ۱۲، ۱۳، ۱۴، ۱۵، ۱۶، ۱۷، ۱۸، ۱۹، ۲۰، ۲۱، ۲۲، ۲۳، ۲۴، ۲۵، ۲۶، ۲۷، ۲۸، ۲۹، ۳۰، ۳۱	الاصلاح	(ترجمہ امین احسن اصلاحی)
۳/۱۱، ۱۲، ۱۳، ۱۴، ۱۵، ۱۶، ۱۷، ۱۸، ۱۹، ۲۰، ۲۱، ۲۲، ۲۳، ۲۴، ۲۵، ۲۶، ۲۷، ۲۸، ۲۹، ۳۰، ۳۱		
۳/۱۱، ۱۲، ۱۳، ۱۴، ۱۵، ۱۶، ۱۷، ۱۸، ۱۹، ۲۰، ۲۱، ۲۲، ۲۳، ۲۴، ۲۵، ۲۶، ۲۷، ۲۸، ۲۹، ۳۰، ۳۱	الاصلاح	تفسیر سورہ مرسلات
۳/۱۱، ۱۲، ۱۳، ۱۴، ۱۵، ۱۶، ۱۷، ۱۸، ۱۹، ۲۰، ۲۱، ۲۲، ۲۳، ۲۴، ۲۵، ۲۶، ۲۷، ۲۸، ۲۹، ۳۰، ۳۱		(ترجمہ امین احسن اصلاحی)
۳/۱۱، ۱۲، ۱۳، ۱۴، ۱۵، ۱۶، ۱۷، ۱۸، ۱۹، ۲۰، ۲۱، ۲۲، ۲۳، ۲۴، ۲۵، ۲۶، ۲۷، ۲۸، ۲۹، ۳۰، ۳۱	الاصلاح	تفسیر سورہ عبس
۳/۱۱، ۱۲، ۱۳، ۱۴، ۱۵، ۱۶، ۱۷، ۱۸، ۱۹، ۲۰، ۲۱، ۲۲، ۲۳، ۲۴، ۲۵، ۲۶، ۲۷، ۲۸، ۲۹، ۳۰، ۳۱		(ترجمہ امین احسن اصلاحی)
۳/۱۱، ۱۲، ۱۳، ۱۴، ۱۵، ۱۶، ۱۷، ۱۸، ۱۹، ۲۰، ۲۱، ۲۲، ۲۳، ۲۴، ۲۵، ۲۶، ۲۷، ۲۸، ۲۹، ۳۰، ۳۱	ششماہی علوم القرآن	تفسیر سورہ الاعلیٰ
۳/۱۱، ۱۲، ۱۳، ۱۴، ۱۵، ۱۶، ۱۷، ۱۸، ۱۹، ۲۰، ۲۱، ۲۲، ۲۳، ۲۴، ۲۵، ۲۶، ۲۷، ۲۸، ۲۹، ۳۰، ۳۱	(علی گڑھ)	(ترجمہ محمد فاروق خاں)
۳/۱۱، ۱۲، ۱۳، ۱۴، ۱۵، ۱۶، ۱۷، ۱۸، ۱۹، ۲۰، ۲۱، ۲۲، ۲۳، ۲۴، ۲۵، ۲۶، ۲۷، ۲۸، ۲۹، ۳۰، ۳۱	الاصلاح	تفسیر سورہ والشمس
۳/۱۱، ۱۲، ۱۳، ۱۴، ۱۵، ۱۶، ۱۷، ۱۸، ۱۹، ۲۰، ۲۱، ۲۲، ۲۳، ۲۴، ۲۵، ۲۶، ۲۷، ۲۸، ۲۹، ۳۰، ۳۱		(ترجمہ امین احسن اصلاحی)
۳/۱۱، ۱۲، ۱۳، ۱۴، ۱۵، ۱۶، ۱۷، ۱۸، ۱۹، ۲۰، ۲۱، ۲۲، ۲۳، ۲۴، ۲۵، ۲۶، ۲۷، ۲۸، ۲۹، ۳۰، ۳۱	الاصلاح	تفسیر سورہ والتین
۳/۱۱، ۱۲، ۱۳، ۱۴، ۱۵، ۱۶، ۱۷، ۱۸، ۱۹، ۲۰، ۲۱، ۲۲، ۲۳، ۲۴، ۲۵، ۲۶، ۲۷، ۲۸، ۲۹، ۳۰، ۳۱		(ترجمہ امین احسن اصلاحی)
۳/۱۱، ۱۲، ۱۳، ۱۴، ۱۵، ۱۶، ۱۷، ۱۸، ۱۹، ۲۰، ۲۱، ۲۲، ۲۳، ۲۴، ۲۵، ۲۶، ۲۷، ۲۸، ۲۹، ۳۰، ۳۱	الاصلاح	تفسیر سورہ عصر
۳/۱۱، ۱۲، ۱۳، ۱۴، ۱۵، ۱۶، ۱۷، ۱۸، ۱۹، ۲۰، ۲۱، ۲۲، ۲۳، ۲۴، ۲۵، ۲۶، ۲۷، ۲۸، ۲۹، ۳۰، ۳۱		(ترجمہ امین احسن اصلاحی)

کتابیات فرہنگی
۱/۱، ۱/۲، ۱/۳، ۱/۴، ۱/۵، ۱/۶، ۱/۷، ۱/۸، جنوری، فروری،

مارچ، اپریل، مئی، جون، جولائی ۱۹۳۶ء، ۱۹۳۷ء، ۱۹۳۸ء،

۱۹-۱۲-۵۱۳-۵۱۱-۵۱۹-۵۱۷-۱۱-۱۲-۱۹

۱/۷، ۱/۸، ۱/۹، ۱/۱۰، ۱/۱۱، ۱/۱۲، ستمبر، اکتوبر، نومبر، دسمبر،

۱۹۳۵ء، ۱۹۳۶ء، ۱۹۳۷ء، ۱۹۳۸ء، ۱۹۳۹ء، ۱۹۴۰ء، ۱۹۴۱ء، ۱۹۴۲ء،

۲۸۸-۳۰۲

۱۳۳۲ھ مارچ ۱۹۱۲ء-۱۳۳۳ھ مارچ ۱۹۱۳ء،

۱/۸، ۱/۹، ۱/۱۰، اگست، ستمبر، اکتوبر ۱۹۳۷ء، ۱۹۳۸ء،

۱۸-۹-۱۶-۹-۱۷

۱۳۳۳ھ جمادی الاخریٰ، جمادی الاخریٰ، جمادی الاولیٰ،

۱۱-۳۱-۱۰-۳۱-۱۱

سلسلہ ۱/۲، ۱/۳، ۱/۴، ۱/۵، ۱/۶، ۱/۷، ۱/۸، ۱/۹، ۱/۱۰، ۱/۱۱،

۱۳۳۳ھ مارچ، جولائی، اکتوبر ۱۹۳۷ء، ۱۹۳۸ء،

۱۳۳۳ھ ستمبر، دسمبر ۱۹۳۹ء-۲۶-۱۲-۱۲-۱۳-۱۴-۱۵-۱۶-۱۷-۱۸-۱۹-۲۰-۲۱-۲۲-۲۳-۲۴-۲۵

۲۸۶-۳۰-۲۸۶-۳۵

۱۳۳۴ھ جنوری، اپریل ۱۹۱۴ء-۱۸

۱/۱، فروری ۱۹۳۶ء-۱۵-۲۵

کتابت الحسانات، رامپور، ۱۹۴۶ء-۱۳-۴۳-۵۴

۱/۳، ۱۱، جنوری-نومبر ۱۹۳۸ء، ۱/۴، ۱/۵، جنوری-

اپریل ۱۹۳۹ء-۱۹-۲۷-۸۵-۹۳-۱۴۴-۱۵۲،

الاصلاح

تفسیر سورہ فیل
ترجمہ امین احسن اصلاحی

ترجمان القرآن

تفسیر سورہ کوثر
ترجمہ امین احسن اصلاحی

پندرہ روزہ الجامعہ کلکتہ

تفسیر سورہ الکافرون (عربی)

الاصلاح

تفسیر سورہ الکافرون
ترجمہ امین احسن اصلاحی

ماہنامہ البیان

جمہوریت البلاغۃ [عربی متن]

(المکتوب)

مخ اردو ترجمہ

تدبیر

حکمت قرآن (ترجمہ مخالفہ)

ماہنامہ الرشاد

خانہ کعبہ اور بنی اسماعیل کے

(اعظم گوہر)

فضائل و خصوصیات

الاصلاح

خیالات اثنائے ترجمہ قرآن

ترجمہ القرآن (سورۃ القیامت)

خیالات اثنائے ترجمہ قرآن

سورۃ الناس

الاصلاح

ذبح کون ہے

[ترجمہ امین احسن اصلاحی]

۲۰۸-۲۷۵، ۲۷۴، ۲۳۳، ۲۳۲، ۲۳۱، ۲۳۰، ۲۲۹، ۲۲۸

۲۰۸، ۲۰۷، ۲۰۶، ۲۰۵، ۲۰۴، ۲۰۳، ۲۰۲، ۲۰۱، ۲۰۰، ۱۹۹، ۱۹۸، ۱۹۷، ۱۹۶، ۱۹۵، ۱۹۴، ۱۹۳، ۱۹۲، ۱۹۱، ۱۹۰، ۱۸۹، ۱۸۸، ۱۸۷، ۱۸۶، ۱۸۵، ۱۸۴، ۱۸۳، ۱۸۲، ۱۸۱، ۱۸۰، ۱۷۹، ۱۷۸، ۱۷۷، ۱۷۶، ۱۷۵، ۱۷۴، ۱۷۳، ۱۷۲، ۱۷۱، ۱۷۰، ۱۶۹، ۱۶۸، ۱۶۷، ۱۶۶، ۱۶۵، ۱۶۴، ۱۶۳، ۱۶۲، ۱۶۱، ۱۶۰، ۱۵۹، ۱۵۸، ۱۵۷، ۱۵۶، ۱۵۵، ۱۵۴، ۱۵۳، ۱۵۲، ۱۵۱، ۱۵۰، ۱۴۹، ۱۴۸، ۱۴۷، ۱۴۶، ۱۴۵، ۱۴۴، ۱۴۳، ۱۴۲، ۱۴۱، ۱۴۰، ۱۳۹، ۱۳۸، ۱۳۷، ۱۳۶، ۱۳۵، ۱۳۴، ۱۳۳، ۱۳۲، ۱۳۱، ۱۳۰، ۱۲۹، ۱۲۸، ۱۲۷، ۱۲۶، ۱۲۵، ۱۲۴، ۱۲۳، ۱۲۲، ۱۲۱، ۱۲۰، ۱۱۹، ۱۱۸، ۱۱۷، ۱۱۶، ۱۱۵، ۱۱۴، ۱۱۳، ۱۱۲، ۱۱۱، ۱۱۰، ۱۰۹، ۱۰۸، ۱۰۷، ۱۰۶، ۱۰۵، ۱۰۴، ۱۰۳، ۱۰۲، ۱۰۱، ۱۰۰، ۹۹، ۹۸، ۹۷، ۹۶، ۹۵، ۹۴، ۹۳، ۹۲، ۹۱، ۹۰، ۸۹، ۸۸، ۸۷، ۸۶، ۸۵، ۸۴، ۸۳، ۸۲، ۸۱، ۸۰، ۷۹، ۷۸، ۷۷، ۷۶، ۷۵، ۷۴، ۷۳، ۷۲، ۷۱، ۷۰، ۶۹، ۶۸، ۶۷، ۶۶، ۶۵، ۶۴، ۶۳، ۶۲، ۶۱، ۶۰، ۵۹، ۵۸، ۵۷، ۵۶، ۵۵، ۵۴، ۵۳، ۵۲، ۵۱، ۵۰، ۴۹، ۴۸، ۴۷، ۴۶، ۴۵، ۴۴، ۴۳، ۴۲، ۴۱، ۴۰، ۳۹، ۳۸، ۳۷، ۳۶، ۳۵، ۳۴، ۳۳، ۳۲، ۳۱، ۳۰، ۲۹، ۲۸، ۲۷، ۲۶، ۲۵، ۲۴، ۲۳، ۲۲، ۲۱، ۲۰، ۱۹، ۱۸، ۱۷، ۱۶، ۱۵، ۱۴، ۱۳، ۱۲، ۱۱، ۱۰، ۹، ۸، ۷، ۶، ۵، ۴، ۳، ۲، ۱

۱۸-۲۰، ۲۱-۲۲، ۲۳-۲۴، ۲۵-۲۶، ۲۷-۲۸، ۲۹-۳۰

۱۹ جولائی ۱۹۳۳ء، ص ۳۳-۳۴

میشاق

شان نزول

(ترجمہ امین احسن اصلاحی)

سلسلہ ۳، مارچ ۱۹۹۰ء، ص ۳۳-۳۴

تدبر

قرآن کا طرز استدلال صحیح القرآن

سے ماخوذ ترجمہ جمال مسعود

۲۱ جنوری، جون ۱۹۸۶ء، ص ۵-۱۶

علوم القرآن

قرآن مجید کا طرز استدلال صحیح

لا ترجمہ محمد اجل اصلاحی

۱۰-۱۱ شوال ۱۳۸۵ھ، فروری ۱۹۶۲ء، ص ۱۲

ماہنامہ الضیاء (کھٹوا)

المثل الاعلیٰ (عربی)

۲۹، ۸/۵، ریح الآخر ۱۳۷۳ھ، ص ۲۳۷-۲۳۸

البيان

مباحثہ الہامی (عربی)

۱۹، ۳، ستمبر، نومبر ۱۹۸۱ء، ص ۱-۶

ترجمان القرآن

مقدمہ تفسیر نظام القرآن

(ترجمہ امین احسن اصلاحی)

۲، ۱۳، ۳، ۴، اگست ۱۹۶۶ء، مارچ اپریل

میشاق

ملکوت الہی (فی ملکوت اللہ سے

۱۹۶۶ء، ص ۲۹، ۳۳، ۳۴، ۳۵، ۲۵-۲۹

ماخوذ ترجمہ جمال مسعود)

۶، ۱، دسمبر ۱۹۱۶ء، ص ۳۲-۳۰

ماہنامہ معارف (اعظم گڑھ)

نسب نامہ نبوی

۱۸، ۱۱، ۱۲، ۱۳، اپریل، مئی، جون، اگست ۱۹۶۵ء

ماہنامہ فکر و نظر

نظم قرآن

ص ۱۹، ۵، ۱۹، ۵، ۱۵، ۴، ۱۶

(اسلام آباد)

(ترجمہ اشرف الدین اصلاحی)

۵، ۱۳، نومبر ۱۹۶۹ء، ص ۳۳۷-۳۳۹

سیارہ ڈائجسٹ قرآن نمبر

نظم قرآن

(لاہور)

شمارہ ۳۸، مارچ ۱۹۹۰ء، ص ۷۴

ماہنامہ ذکر کی لاہور

نظم قرآن

۱/۵، جنوری، جون ۱۹۹۰ء، ص ۳۹-۴۹

علوم القرآن

نظم قرآن

۲/۱۲، دسمبر ۱۹۹۰ء، ص ۷۸-۸۸

ماہنامہ اشراق (لاہور)

نظم قرآن

افاداتِ فرہی*

مضمون	مرتب	مقام اشاعت	تفصیلات اشاعت
اجماع کی تین قسمیں	خالد مسعود	میثاق	۴/۹، اکتوبر ۱۹۶۳ء صفحہ ۲۸-۳۴
احکام شریعت کا مقصد اور اصول تشریح۔	خالد مسعود	میثاق	۲/۹، اگست و ستمبر ۱۹۶۳ء صفحہ ۲۵
اصول تفسیر	خالد مسعود	میثاق	۴/۶، ۱۵، اپریل، مئی ۱۹۶۲ء صفحہ ۱/۷، ۲۰-۲۱
۱۱۔ اہمال کی جزا و سزا کا تصور	خالد مسعود	تدبر	۳۳، اکتوبر ۱۹۹۶ء صفحہ ۳۸-۳۹
۱۲۔ تخلیق اور اس کی غایت	خالد مسعود	میثاق	۴/۱۵، اپریل ۱۹۶۸ء صفحہ ۸
۱۳۔ تخلیق اور اس کی غایت	خالد مسعود	تدبر	سلسلہ ۱۶، جنوری ۱۹۸۶ء صفحہ ۴۸
۱۴۔ توحید پر قرآن سے استدلال	خالد مسعود	تدبر	سلسلہ ۳۲، جولائی ۱۹۹۰ء صفحہ ۳۳-۴۲
۱۵۔ حکمتِ صوم و جہاد	خالد مسعود	میثاق	۱/۱، جنوری ۱۹۶۴ء صفحہ ۲۵-۳۲
۱۶۔ دنیا میں خیر و شر کے وجود کا مسئلہ	خالد مسعود	میثاق	۴/۱۵، جولائی ۱۹۶۸ء صفحہ ۳۱-۳۴
۱۷۔ دین کا نظام	خالد مسعود	میثاق	۱۰-۹/۱۷، اکتوبر ۱۹۶۶ء صفحہ ۴۱-۴۸

۰۔ اس حصہ میں ان مضامین کو شامل کیا جا رہا ہے جو بعض رسائل میں "افاداتِ فرہی" کے تحت شائع ہوئے ہیں لیکن ان مضامین سے یہ واضح نہیں ہوتا کہ یہ مولانا فرہی کی غیر مطبوعہ تحریروں کے ترجمے ہیں یا ان میں مولانا فرہی کی کسی تصنیف کی روشنی میں متعلقہ موضوع پر اظہارِ خیال کیا گیا ہے "افاداتِ فرہی" کے تحت شائع شدہ جن مضامین میں اس نوع کی وضاحت ملتی ہے انھیں اسی کے مطابق اس کتابیات کے متعلقہ حصوں میں شامل کیا گیا ہے۔

۳۱/۵، مارچ ۱۹۶۹ء ص ۳۶-۴۰	میشاق	خالد مسعود	صفات باری تعالیٰ
۵۸-۵۹، ۷، ۸، ۹، جون جولائی ۱۹۶۳ء ص ۳۶-۴۰	میشاق	خالد مسعود	عصمت انبیاء
۲/۱۵، فروری ۱۹۶۶ء ص ۳۵-۴۰	میشاق	خالد مسعود	عقائد پر قرآن سے استدلال
۱۲/۱، جولائی ۱۹۶۶ء ص ۳-۵	میشاق	خالد مسعود	عقیدہ اشاعت
۱۶/۱۶، مارچ ۱۹۶۹ء ص ۱۵-۱۶	میشاق	خالد مسعود	قرآن حکیم کی تمثیلات
۲/۱۳، فروری ۱۹۶۶ء ص ۳۱-۳۴	میشاق	خالد مسعود	مصائب و تکالیف کا سرچشمہ
۱۰/۹، ستمبر ۱۹۶۳ء ص ۳۱-۳۶	میشاق	خالد مسعود	مجزہ کی حقیقت
۳۲/۷، نومبر ۱۹۶۳ء ص ۳۶-۴۳	ماہنامہ القرآن	خالد مسعود	مجزہ کی حقیقت
	(لکھنؤ)	خالد مسعود	
۲/۱۰، فروری ۱۹۶۳ء ص ۳۵-۴۲	میشاق	خالد مسعود	بنی و مقام رسالت
۲/۱۲، اکتوبر ۱۹۶۶ء ص ۳۱-۳۶	میشاق	خالد مسعود	نفس میں گناہوں کا سرچشمہ
۹-۵، نومبر-دسمبر ۱۹۶۳ء ص ۲۱-۳۴	میشاق	خالد مسعود	نماز کی حقیقت
۱۰/۳۱، مارچ، اپریل ۱۹۶۳ء ص ۴۱-۵۱	میشاق	خالد مسعود	وحی کی حقیقت
۱۵/۱۰، اکتوبر ۱۹۶۶ء ص ۴۱-۴۶	میشاق	خالد مسعود	ہدایت و ضلالت

مولانا فراہی کے مطبوعہ مکاتیب:

عنوان مکتوب	مکتوب الیہ	تاریخ	مضمون	تفصیلات اشاعت
علامہ فراہی کا ایک تعلیمی خط	ڈاکٹر محمد علی شاہ (حیدرآباد)	۲۵ اگست ۱۹۱۳ء	سورہ بقرہ، سورہ مائدہ سورہ احزاب کی بعض آیات سے متعلق استفسار کا جواب	اصلاح ۱۱/۲، فروری ۱۹۳۶ء، ص ۳۳-۳۹
مکتوب مولانا حمید الدین فراہی	نامعلوم	۱۶ اکتوبر ۱۹۱۵ء	حجاب کے مسئلہ پر اظہار خیال	ماہنامہ نقوش (الہ آباد) مکتوب نمبر ۵-۶، نومبر ۱۹۵۴ء ۸۳/۲

* اس صفحے کے تحت وہ خطوط ذکر نہیں ہیں جن کا تفصیلی تجزیاتی مطالعہ مضمون کی صورت میں شائع ہوا ہے۔ اس نوع کے خطوط مولانا فراہی کے مطبوعہ مضمون کے حصہ میں شامل کیے گئے ہیں۔

مطبوعہ کلام (متفرقات)

۱۷ جولائی ۱۹۱۹ء ص ۷۷	معارف	پیام امید اردو نظم
۶/۲۹ جون ۱۹۳۲ء ص ۴۵	معارف	تبرکات حمید (فارسی و اردو باعیات)
۲/۳۳ فروری ۱۹۳۷ء ص ۵۳	فاران (بجنور)	تبرکات حمید اردو غزل
۳/۱ مارچ ۱۹۳۶ء ص ۵۹	الاصلاح	چند متفرق اردو اشعار
۷/۱ جون ۱۹۳۶ء ص ۵۴	الاصلاح	غزل (فارسی)
۹/۱ ستمبر ۱۹۳۶ء ص ۵۵	الاصلاح	غزل (فارسی)
۱۲/۱ دسمبر ۱۹۳۶ء ص ۵۸	الاصلاح	غزل (فارسی)
۱/۲ جنوری ۱۹۳۷ء ص ۵۲	الاصلاح	غزل (فارسی)
۲/۲ فروری ۱۹۳۷ء ص ۵۷	الاصلاح	غزل (فارسی)
۲/۳ ریح الآخر ۱۳۵۳ھ و ۱۳۶-۱۳۷	الاصلاح	فی ذکر الخلیفۃ الکبریٰ (عربی) الضیاء
۲/۱ فروری ۱۹۳۶ء ص ۵۵	الاصلاح	"تکلیف حافظہ" (فارسی غزل) الاصلاح
		مولانا فرہادی پر مطبوعہ کتب

نام کتاب	مصنف / مرتب	ناشر	مطبع	سن اشاعت	صفحات
اسلام کا نظام ارواحانی اور علامہ فرہادی	محمد فاروق خاں	مرکزی مکتبہ اسلامی، دہلی	جمال پرنٹنگ پریس، دہلی	۱۹۹۱ء	۶۴
حیات حمید	عبدالرحمن ناصر سلامی	دائرہ حمید پبلشرز، میرٹھ	مطبع معارف اعظم گڑھ	۱۹۷۵ء	۶۴
علامہ حمید الدین فرہادی اہل علوم و دانش کی نظر میں		دائرہ حمید پبلشرز، میرٹھ	بدون تاریخ		۳۲
علامہ حمید الدین فرہادی ایک عظیم منہر کیلئے تاریخ و تحقیق	محمد عنایت اللہ سبحانی	مکتبہ الاصلاح، سرانے میرٹھ	اسرار کی پریس، الہ آباد	۱۹۷۸ء	۱۶۸

∴ علامہ اقبال کی مشہور نظم "سبھی اے حقیقت منظر نظر آبیاس مجاز میں" کی زمین میں کبھی اس نظم پر شائع کا نام نہ لکھیں۔ لیکن یہ علامہ کے لٹ سے یہ واضح ہوتا ہے کہ یہ مولانا فرہادی کی نظم ہے۔

صفحہ	سن تکمیل	یونیورسٹی / ادارہ	شعبہ	برائے	مقالہ نگار	عنوان مقالہ
۱۱۱	۱۹۸۳ء	دارالعلوم ندوۃ العلماء لکھنؤ	کلیۃ الشریعہ	فضیلت	اشہد رفیق	امام محمد بن عبدالرزاق خراسانی فی التفسیر و آرائی سبأ علم القرآن
۲۹۶	۱۹۸۶ء	جامعہ ازہر قاہرہ	کلیۃ علوم اسلامیہ	پی ایچ ڈی	سید سعید احسن عابدی	محمد بن عبد بن فریسیہ منہجی تفسیر القرآن و اشرف الک فی الہند
۳۲۲	۱۹۸۶ء	اسلم یونیورسٹی لکھنؤ	عربی	پی ایچ ڈی	سعید الدین اعظمی	الفریسیہ و اثرہ فی تفسیر القرآن
۲۷۶	۱۹۸۶ء	لکھنؤ یونیورسٹی لکھنؤ	عربی	پی ایچ ڈی	محمد اہل اسلامی	مفردات القرآن فرامی داستہ و تحقیق مولانا فرامی پر مطبوعہ معنی میں

مضمون	مضمون نگار	ماخذ	تفصیلات اشاعت
مسابیہ قرآن [مولانا فرامی کے انکار کی توضیح]	مجید خاں	میشاق	۱۹۸۶ء اگست ۳۱-۳۸

مولانا فرامی پر معنایں کے تحت رسائل و مجلات میں شائع شدہ معنایں کے علاوہ ان معنایں کو بھی شامل کیا گیا ہے جو علیحدہ باب کی صورت میں مختلف کتابوں میں دستیاب ہیں۔ اس حصہ میں ان معنایں کو بھی نظر انداز نہیں کیا گیا ہے جو خالصتاً تنقیدی نقطہ نظر سے لکھے گئے ہیں۔ اس حصہ میں مولانا فرامی کے کسی خط یا خطوط کے تجزیاتی مطالعہ پر مشتمل معنایں بھی شامل ہیں۔ معنایں کے عناوین کے ذیل میں دو طرح کے قوسین ز [] - ۱ [] دیئے گئے ہیں۔ اول الذکر کے تحت مضمون نگار کی اپنی وضاحت مذکور ہے اور دوسرا تذکرہ مرتب کتابیات کا اضافہ ہے۔ قوسین میں مضمون کی نوعیت کی وضاحت کے علاوہ عربی و فارسی معنایں کی نشاندہی بھی کی گئی ہے۔ ماخذ کے کالم میں ہر رسالہ یا مجلہ کے پہلی بار ذکر کے موقع پر اس کی بیانات اشاعت و مقام اشاعت کی تصریح بھی کی گئی ہے۔

۱/۴، جنوری ۱۹۶۲ء ص ۳۵-۲۵	میشاق	خالد مسعود	اسلام اور امت مسلمہ (ماٹوڈاز مفردات القرآن، تفسیر سورہ کوثر اور ذبح کون ہے)
۵-۲، ستمبر ۱۹۶۶ء ص ۳۵	اہتمام حیات نو (المبریا گج)	ابوبیحی فلاحی	۔۔۔۔۔ اسے کیا کہیے! (محمد رضی الاسلام ندوی کے مضمون "مولانا فراہی کی ایک تصنیف" پر ناقدا نداداریر)
۱۳/۶، اگست و ستمبر ۱۹۶۶ء ص ۱۶-۷	الرشاد	عبدالحمید ندوی	اقسام القرآن - صحیح لفظ نظر سے - [مولانا فراہی کے انکار کی ترجمانی]
۴/۲، راجب ۱۳۵۲ھ ص ۲۵۳-۳۶۰	الصنیاء	شیخ محمد الندوی (اصلاحی (ابواللیث اصلاحی)	الامام حمید الدین فراہی [عربی]
۱۸/۵، نومبر ۱۹۶۶ء ص ۲۳-۳۵	فکر و نظر	شرف الدین اصلاحی	ایک قطعہ تاریخ و فوات [متعلق پر مولانا فراہی]
۱۸/۱۲، جون ۱۹۶۸ء ص ۶۳-۶۸	فکر و نظر	محمد اجمل اصلاحی	ایک علمی خط [مولانا فیض الحسن سہارنپوری کے دیوانی ریاض الفیض پر مولانا فراہی کے تراشے سے متعلق]
۶/۲، فروری ۱۹۶۲ء ص ۲۵-۳۲	میشاق	خالد مسعود	ایمان (مفردات، سورہ اخلاص اور سورہ کوثر کی روشنی میں)
۱۹/۵، نومبر ۱۹۸۱ء ص ۴۲-۵۱	فکر و نظر	شرف الدین اصلاحی	ہا قیات فراہی - ایک نو دریافت غیر مطبوعہ خط
۱۸/۳، ستمبر ۱۹۶۸ء ص ۳۸-۴۲	فکر و نظر	شرف الدین اصلاحی	ہا قیات فراہی - منظومہ مصروف

۱۲/۱۸، مئی ۱۹۸۱ء - ۲۵ - ۲۲ - ۲۲	فکر و نظر	شرف الدین اصلاحی	ترجمانِ فراہی سے ایک ملاقات
۱۲/۲۴، فروری ۱۹۹۱ء - ۲۵ - ۱۰ - ۹	معارف	شرف الدین اصلاحی	ترجمان القرآن مولانا حمید الدین فراہی
المطبعة السلفية، القاہرہ ۱۳۲۹ھ ص ۱ - ح (مقدمہ)	امحان فی	سید سلیمان ندوی	ترجمہ العلم عبد الحمید الغزالی
۲/۵ جولائی - دسمبر ۱۹۹۹ء، ص ۱۱۹ - ۱۱۶	اقوال القرآن	محمد اہمل اصلاحی	تغایب فراہی کا بغیر مطلوبہ سرمایہ
۱۹ جولائی ۱۹۸۱ء - ۵ - ۵۹	علوم القرآن	محمد اہمل اصلاحی	تصحیح و استدراک [بہر مضمون ڈاکٹر شرف الدین اصلاحی - المختارات من قسم الشعر - فراہی کی طرف منسوب ایک مجموعہ انتخاب]
۶/۶ جمادی الاخریٰ ۱۳۵۳ھ ۲۴۶ - ۲۴۷	ترجمان القرآن	ابوالیث شیعہ محمد ندوی	تفسیر سورۃ الفیل علامہ حمید الدین فراہی -
۵۱/۱۱، اکتوبر نومبر ۱۹۵۵ء - ۱۹ - ۱۶	الرشاد	شیراز مرثیہ ٹھی	تفسیر سورہ فیل
یونائیٹڈ بک کارپوریشن، کراچی (بدون تاریخ) ص ۲۸۹ - ۳۲۲	ایضاح القرآن	مینا الدین اصلاحی	انکسیر فی اصول التاویل [ایک تجزیاتی مطالعہ]
۱/۱۲، نومبر ۱۹۶۱ء - ۱۵ - ۱۹	ماہنامہ جامعہ (نئی دہلی)	امین احسن اصلاحی	حروف تعلقات سے متعلق مولانا فراہی کی تحقیق
ہندوستان پبلیکیشنز دہلی ۱۹۸۳ء ۲۴۵ - ۲۴۵	تاریخ حکومت جہاد	عبید اللہ فہد ظلالی	حمید الدین فراہی
۲۱/۲۱، ۱۹۸۸ء - ۱۵ - ۱۵	ثقافت "ہند (دہلی)	محمد اہمل اصلاحی	الدارۃ الحمیدیر
۱۱/۱۱، اکتوبر ۱۹۳۳ء - ۱۵ - ۱۵	ماہنامہ شمس الاسلام (بھیرہ - پنجاب)	محمد صالح امی امرتسری	سورہ فیل کی تفسیر اور علامہ فراہی
۱/۱ جنوری ۱۹۲۱ء - ۱۵ - ۱۵	معارف	عبد السلام ندوی	سورہ قیامت کے چند نکات [مولانا فراہی کی تفسیر کی روشنی میں]

۷۶/۲ جولائی - دسمبر ۱۹۸۷ء ص ۵۵-۷۶	علوم القرآن	اشہد رفیق ندوی	شیخ الاسلام ابن تیمیہ اور مولانا فراہی	کے مناج تفسیر کا ایک تقابلی مطالعہ
۳۲۲۴-۳۲۲۶ ماہ نومبر ۱۹۸۳ء ص ۳۲۲۴-۳۲۲۶	معارف	سید سلیمان ندوی	اصولہ علی تہرجان القرآن - اہ	مولانا حمید الدین [شذرات]
۷۶/۸ مارچ - اپریل ۱۹۸۲ء ص ۷۱-۷۶	ماہنامہ طبع لاسالی (الکھنؤ)	احتشام احمد ندوی	عبدالحمید الغزالی و نظریہ فی تفسیر القرآن [عربی]	
۲۱/۱۱ فروری ۱۹۷۳ء ص ۱۳-۲۱	ماہنامہ فالان (اکراچی)	عبدالحمید اصلاحی	عربیوں کی بلاغت [انکار فراہی کی تشریح و توضیح]	
۱۸/۳ ستمبر ۱۹۷۶ء ص ۱۸-۱۹	فکر و نظر	شرف الدین اصلاحی	عربی تجزیہ مولانا فراہی کے رسائل	
۲/۱۲ فروری ۱۹۹۰ء ص ۲۹-۳۹	ماہنامہ زندگی ناز (نئی دہلی)	محمد ادریس فلاحی	علامہ حمید الدین فراہی - بحیثیت مفسر قرآن	
۱۹/۹ ستمبر ۱۹۷۹ء ص ۱۱-۱۷	ماہنامہ دوام (ٹانڈہ)	عبید اللہ فراہی	علامہ فراہی	
شمارہ ۷۱۳، جولائی ۱۹۹۰ء ص ۶۵-۷۸	ذکرئی	محمد ادریس فلاحی	علامہ فراہی پر چودھویں صدی ہجری کا ابن تیمیہ	
۱/۸ اگست ۱۹۳۶ء ص ۵۶-۶۱	الاصلاح	—	فتنہ تکفیر (یعنی اکابر کی رائیں) [علامہ شبلی و مولانا فراہی پر تکفیر کے فتویٰ پر مولانا آزاد، مولانا منظر الحسن گیلانی، مولانا محمد سجاد اور مولانا عبدالماجد دربابادی کے تاثرات]	
۵/۸ جمادی الاولیٰ ۱۳۵۵ھ	ترجمان القرآن	سید ابوالاعلیٰ مودودی	فتنہ تکفیر (مولانا شبلی و مولانا حمید الدین پر تکفیر کا فتویٰ اور اس پر ایک نظر)	

(سلسلہ) فتنہ تکفیر

سید ابوالاعلیٰ مودودی

ترجمان القرآن

۶/۸، جمادی الاخریٰ ۱۹۵۵ھ
۲۹۴-۲۸۵فتنہ تکفیر (مولانا شبلی دہلوانا فری
پر کفر کے فتویٰ کا تنقیدی جائزہ)

اصلاح

امین احسن اصلاحی

۱/۱ جولائی ۱۹۳۶ء ص ۱-۸

العزازی والسرابطا الفکری فی القرآن
[عربی]

المبحث الاسلامی

معین الدین اعظمی

۱۱/۳۳، ۱ اپریل - مئی ۱۹۸۶ء
ص ۴۹-۷۹فرہی کے دونیا ب فارسی ترجمے۔
برہ الامام وطبقات بن سعد

فکر و نظر

شرف الدین اصلاحی

۱۲/۱۸، جون ۱۹۸۱ء ص ۲۶-۴۴

فرہی مکتب فکر کی بعض خصوصیات
(بصورت مذکورہ)

تدبر

امین احسن اصلاحی

سلسلہ ۲ فروری ۱۹۸۲ء ص ۴۳-۴۴

فکر فرہی

خالد مسعود

تدبر

سلسلہ ۲۳ دسمبر ۱۹۸۲ء فروری ۱۹۸۳ء

قدامت پرستی کا کیسا جنون ہے یہ
[چودھری محمد رفیق کے مضمون قرآن
میں اصحاب قبل کا واقعہ پر استدراک]

محمد عنایت اللہ سبحانی

حیات نو

۲/۴، ۳، ۴، فروری، مارچ، اپریل

۱۹۸۹ء ص ۲۸-۳۶، ۲۷-۴۱، ۳۹-۵۰

قدامت پرستی کا کیسا جنون
ہے یہ

محمد عنایت اللہ سبحانی

تدبر

سلسلہ ۲۶، ۲۹، مئی ۱۹۸۹ء ستمبر ۱۹۸۹ء

ص ۳۹-۴۸، ۴۶-۴۵

قرآن مجید کا طرزِ تحاطب و طریقہ خطاطی
[مولانا فرہی کے خیالات کی ترجمانی]

صیاء الدین اصلاحی

ایضاح القرآن

(محولہ بالا) ص ۲۹-۴۹

قرآن مجید کے اصول و تاویل
[بجوال التکمیل فی اصول التاویل]

صیاء الدین اصلاحی

سرہا ہی اسلام

۲/۲۰، اپریل ۱۹۸۹ء ص ۵-۳۰

عصر جدید دہلی

قرآن مجید کے بعض اسالیب
[مولانا فرہی کے خیالات کی ترجمانی]

صیاء الدین اصلاحی

ایضاح القرآن

(محولہ بالا) ص ۵-۲۸

قرآن مجید کے بعض اسالیب

صیاء الدین اصلاحی

اسلام و عصر جدید

۲/۲۰، اپریل ۱۹۸۲ء ص ۳۲-۵۰

۳/۳/۱۳، اگست ۱۹۶۴ء، ص ۲۲-۲۹	الفرقان	وحید الدین خاں	قرآن کی قسمیں [اسمان فی اقسام القرآن کی روشنی میں]
۲/۳، اپریل ۱۹۶۶ء، ص ۲۲-۳۲	ماہنامہ الندوہ (الکھنؤ)	شبلی نعمانی	قرآن مجید میں خدانے قسمیں کیوں کھائیں [اسمان فی اقسام القرآن کی تلخیص]
۱/۳۸-۳۵، مطبع حارف، اعظم گڑھ ۱۹۵۴ء	مقالات شبلی	شبلی نعمانی	قرآن مجید میں خدانے قسمیں کیوں کھائیں
۱۲/۵۸-۵۷، اپریل-مئی ۱۹۸۶ء ص ۳۱-۴۱	الرشاد	اشہد رفیق اعظمی	قرآن مجید میں نظم و ترتیب اور مولانا فراہی
۱۰/۳۷۲، اپریل و مئی ۱۹۸۸ء ۱۹-۳۳، ۳۹	ترجمان القرآن	چودھری محمد رفیق	قرآن مجید میں اصحاب فیل کا واقعہ [نقد و افکار فراہی]

XXIX/1,
spring, 1990,
pp.5-28.

Quarterly
Islamic studies
(Islamabad)

Mustansir Mir

The Quranic Oath:
Farahee's Interpretation

۱/۱۸، اپریل ۱۹۸۶ء، ص ۳۷-۵۱	فکر و نظر	شرف الدین اصلاحی	المختارات من قسم الشعر - فراہی کی طرف منسوب ایک مجموعہ انتخاب
۸/۱، اگست ۱۹۳۶ء، ص ۸-	الاصلاح	ایمن احسن اصلاحی	مدرسۃ الاصلاح اور علامہ شبلی و علامہ حمید الدین فراہی
مرکزی مکتبہ جماعت اسلامی، لاہور (بدون تاریخ) ص ۲۱-۵۰ (مقدمہ)	مجموعہ تفاسیر فراہی	ایمن احسن اصلاحی	مصنف [مولانا فراہی] کے محقق حالات زندگی
جدید اردو ٹائپ پریس، لاہور (بدون تاریخ) ص ۶۹-۸۴	المقالات الخمس	سحید الفصاری	عظم عبدالحمید فراہی من حیث شاعر فارسی [فارسی]
۱۳۳-۱۲۱، ۱۹۶۹ء، کلکتہ	معاصرین	عبدالماجد ریابادی	مفسر الفراہی

۶۱۵/۲، مئی، جون، جولائی ۱۹۸۶ء ص ۱-۲۸، ۲۸-۲۲	حیات نو	محمد رضی الاسلام ندوی	مناسک کج کی تاریخ مولانا فراہی اور ان کے تلامذہ کے افکار کا تفصیلی مطالعہ
۲۱/۱۸، جنوری ۱۹۹۰ء تا ۲۰۰۳ء	الرشاد	محمد رضی الاسلام ندوی	مناسک کج کی تاریخ - توضیح بر جائزہ [جواب الجواب]
۲۱/۲۷، جنوری و فروری ۱۹۳۱ء ص ۶-۱۷، ۸۵-۹۴	معارف	سید سلیمان ندوی	مولانا حمید الدین
۱۲/۱۱، نومبر و دسمبر ۱۹۳۷ء ص ۲۷-۳۵، ۵۷-۴۴	الاصلاح	سید سلیمان ندوی	مولانا حمید الدین
۱۳۲-۱۱۱، ۱۹۸۶ء تا ۱۳۲-۱۱۱	یاد رفتگان	سید سلیمان ندوی	مولانا حمید الدین فراہی
۶/۳، جون ۱۹۹۱ء ص ۳۷-۶۱	اشراق	ابن احسن اصلاحی	مولانا حمید الدین فراہی
۱۰/۱، اکتوبر ۱۹۳۶ء تا ۵۳-۶۱	الاصلاح	[مختلف اہل علم کے تأثرات کی تلخیص]	مولانا حمید الدین فراہی
۱۳/۱۲، ۱۱، ۸، ۱، ستمبر و دسمبر ۱۹۵۹ء جنوری و فروری ۱۹۶۰ء ص ۳۷-۴۳	ماہنامہ تذکرہ (دیوبند)	نجم الدین اصلاحی	مولانا حمید الدین فراہی
مکتبہ ذکری، راجپور ۱۹۶۹ء تا ۱۹۶-۱۹۷	شخصیات	سید ابوالاعلیٰ مودودی	مولانا حمید الدین فراہی
۸۸-۷۹، ۱۹۷۶ء تا ۷۹-۸۸	تذکرہ علامہ اعظم گڑھ	حبیب الرحمن قاسمی	مولانا حمید الدین فراہی
۷۵-۶۹، ۱۹۶۹ء تا ۷۹-۷۵	ہندوستان میں عربی علوم و فنون کے ممتاز علماء اور انکی علمی خدمات	محمد یونس نگرانی	مولانا حمید الدین فراہی
جلد ۲۲، جنوری ۱۹۵۹ء - جولائی ۱۹۵۹ء تیسرا کارواں ۲۰-۷۵	ناموران علی گڑھ تیسرا کارواں ۲۰-۷۵	عبد اللہ فہد قلائی	مولانا حمید الدین فراہی

مولانا فرہادی (فارسی)	بنی ہادی	نوائے پہلوی	داڑھہ حمیدیہ، چاچا نازہ حمیدیہ، سرالعلم میر تقی میرؒ، ص ۶، ص ۷۔ (پہلوی)
مولانا فرہادی اور انکی نسبت فرہادی	شرف الدین اصلاحی	علوم القرآن	۱/ جولائی، دسمبر ۱۹۵۸ء - ۱۳۶ - ۱۳۷ - ۱۳۸
مولانا فرہادی اور حدیث	محمد رضی الاسلام ندوی	سہ ماہی تحقیقات اسلامی (علی گڑھ)	۴/۹، اکتوبر، دسمبر ۱۹۵۸ء - ۲۶ - ۵۷ - ۵۸ ۱/۱۰، جنوری، مارچ ۱۹۵۹ء - ۶۷ - ۸۷
مولانا فرہادی اور مولانا اصلاحی کے فکر قرآنی پر ایک نظر	عطار الرحمن	تدبیر	سلسلہ نمبر ۲۳، دسمبر ۱۹۸۵ء فروری ۱۹۸۶ء ص ۲۲ - ۴۸
مولانا فرہادی کا ایک غیر مطبوعہ خط	شرف الدین اصلاحی	معارف	۱۳/۸، ستمبر ۱۹۸۶ء - ص ۲۲ - ۲۵
مولانا فرہادی کا طریقہ تفسیر	نسیم ظہیر اصلاحی	تحقیقات اسلامی	۱/۹، اکتوبر - دسمبر ۱۹۸۹ء، جنوری مارچ نمبر ۱۱۳ - ۱۱۴، ۱۰۳ - ۱۱۲
مولانا فرہادی کا طریقہ تفسیر	نسیم ظہیر اصلاحی	اشراق	۵/۳، مئی ۱۹۹۱ء - ص ۳۵ - ۵۶
مولانا فرہادی کا عربی ذوق	سید عروج احمد قادری	ماہنامہ دانش الامون	۴/۱۶، جنوری ۱۹۶۹ء - ص ۵ - ۲۷
مولانا فرہادی کا عربی کلام	شرف الدین اصلاحی	فکر و نظر	۹/۱۸، اپریل، جون ۱۹۸۹ء ص ۲۹ - ۳۸
مولانا فرہادی کی ایک تصنیف - احکام الاموال یا حکام الرسول	محمد رضی الاسلام ندوی	الرشاد	۱۳/۲، ۱/۳، دسمبر ۱۹۸۶ء، جنوری ۱۹۸۷ء - ص ۷ - ۲۰ - ۷۷ - ۱۹
مولانا فرہادی کی تفسیر سورہ فیل (ایک جائزہ)	محمد رضی الاسلام ندوی	حیات نو	۳/۷، فروری و مارچ ۱۹۸۸ء ص ۳۱ - ۳۲، ۳۲ - ۳۲
مولانا فرہادی کی تفسیر سورہ الفیل	محمد رضی الاسلام ندوی	ماہنامہ حکمتہ قرآن (لاہور)	سلسلہ نمبر ۲۳، دسمبر ۱۹۸۶ء - ص ۱۵ - ۴۱
مولانا فرہادی کی تفسیر سورہ فیل پر اعتراضات کا ایک جائزہ	نسیم ظہیر اصلاحی	تدبیر	سلسلہ نمبر ۳۳، اکتوبر ۱۹۹۰ء - ص ۳۹ - ۴۶
مولانا فرہادی کی علمی خدمت	خالد مسعود	تدبیر	۵/۱۳۶، نومبر ۱۹۸۵ء - ص ۳۸ - ۴۲
مولانا فرہادی کے اساتذہ	شرف الدین اصلاحی	معارف	

۳ / ۸۶۶، جولائی و اگست ۱۹۸۶ء	حیات نذ	نسیم ظہیر اصلاحی	مولانا فراہی کے بعض خیالات پر اعتراضات کا ایک جائزہ
۵-۲۳-۶۰			
۲۱/۲، مارچ ۱۹۷۴ء ص ۳۷-۷۲	میشاق	محمد واجد لودھی	مولانا فراہی کے تفسیری اصول
۱۵، جنوری-جون ۱۹۶۹ء ص ۵-۶۹	علوم القرآن	سلطان احمد اصلاحی	مولانا فراہی کے غیر مطبوعہ قرآنی حواشی
۱/۱، جولائی-دسمبر ۱۹۸۵ء	علوم القرآن	محمد اجمل اصلاحی	مولانا فراہی کے قلمی حواشی
۷۹-۱۲۲			الاتقان فی علوم القرآن پر
سلسلہ ۱۰-۷۰، جولائی و نومبر ۱۹۸۶ء	تدبر	محمد اجمل اصلاحی	مولانا فراہی کے قلمی حواشی۔
فروری ۱۹۸۷ء ص ۲۹-۴۰، ۴۱-۴۲، ۴۳-۴۴	ہندوستانی مفسرین اور انکی عربی تفسیریں	محمد سالم قدروالی	الاتقان فی علوم القرآن پر
۱۲-۱۳۲			نظام القرآن و تأویل الفرقان
۱۰/۲، دسمبر ۱۹۰۵ء ص ۱-۱۲	الندوہ	شبلی نعمانی	بالفرقان
۲۸-۱۳۳/۲، ۱۹۶۲ء ص ۱۳-۲۸	مقالات شبلی	شبلی نعمانی	نظم القرآن و جہرۃ البلاغۃ
			نظم القرآن و جہرۃ البلاغۃ

Op. Cit,
pp.25-26

Themetical and
Structural Coherence
in the Quran : A study
of Islahi's Concept of
Nazm

Mustansir Mir

Nazm According to
Farahi and Islahi

۱۲/۲، فروری ۱۹۸۳ء ص ۱۳-۱۵	معارف	شرف الدین اصلاحی	ولی عہد نیپال کا خط مولانا عبدالمجید فراہی کے نام
---------------------------	-------	------------------	---

مولانا فراہی پر مطبوعہ متفرق کلام

۱/۱، رجب ۱۳۵۱ھ / نومبر ۱۹۳۲ء	الینشاء	عبدالرحمن	ذکر علی حمید الدین الغزالی بمناصبہ مورد ستین علی و وفاتہ (عربی مرثیہ)
۲۹-۳۰		الکاشغری الندوی	

۳۷/۱، ۳ دسمبر ۱۹۷۶ء	پندرہ روزہ دہائی	عبدالماجد دیوبادی	مولانا حمید الدین فراہی
۷ فروری ۱۹۸۸ء ص ۵-۸	(بیمینی) ہفت روزہ ایلیٹا	اقبال سہیل	مولانا حمید الدین فراہی - چند یادیں
۲۳/۲، ۷ فروری و جولائی ۱۹۸۵ء ص ۷۶-۷۵-۸۸	میدشاق (لاہور)	اسرار احمد	مولانا حمید الدین فراہی اور حدر حرم
۲۹/۲، فروری ۱۹۹۲ء ص ۸۵-۱۰۲	معارف	امین احسن اصلاحی	مولانا حمید الدین فراہی اور علم حدیث
۵/۱، مئی ۱۹۹۱ء ص ۲۸-۲۷	ماہنامہ تہذیب الاخلاق (علی گڑھ)	نظیر الاسلام	مولانا حمید الدین فراہی اور علوم جدیدہ
۱۱/۶، نومبر ۱۹۸۶ء ص ۹-۱۳	تہذیب الاخلاق	اقبال سہیل	مولانا حمید الدین فراہی اور علی گڑھ
۱۹۶۸ء ص ۳۳-۳۵	مقالات احسان	مرزا احسان احمد	مولانا حمید الدین کا فارسی کلام
۱۲/۲، اکتوبر ۱۹۸۸ء ص ۳۰-۳۱	معارف	شرف الدین اصلاحی	مولانا حمید الدین فراہی کی ایک غیر مطبوعہ نظم
۱/۶، جنوری ۱۹۸۶ء ص ۲۸	علوم القرآن	ضیاء الدین اصلاحی	مولانا حمید الدین فراہی کی تفسیر سورہ البی لہب
۲۴/۲، جولائی، دسمبر ۱۹۸۹ء ص ۲۶-۳۹	علوم القرآن	ضیاء الدین اصلاحی	مولانا حمید الدین فراہی کی تفسیر سورہ والشمس
۸/۱، اگست ۱۹۳۶ء ص ۲۵-۲۸	الاصلاح	سید سلیمان ندوی	مولانا شبلی اور مولانا حمید الدین پر غوغائے تکلیف
۲۳۰-۲۲۹/۸، ۱۹۷۶ء	نزهة الخواطر دارالمرآة المعارف العثمانیہ، حیدرآباد	سید عبدالملکی الحسنی	مولانا عبد الحمید الفراہی

۲/۲ جمادی الاولیٰ ۱۹۳۴ء مطبوعہ فروری	ماہنامہ آثار	ابوالنعمان عبدالرحمن	علی و فارسی مرثیہ مولانا
۱۹۳۴ء ص ۳۹-۴۰	(مکمل)	الکاشخری	حمید الدین فراہیؒ
۱/۱ جنوری ۱۹۳۶ء ص ۶۰-۶۱	الاصلاح	محمد یحییٰ	نذر عقیدت بہ ارواح طیبات (الاستاذین العالمین العلماء شبلی نعمانیؒ و مولانا حمید الدین الفرہای)

ایجنسی کی صورتیں

ششماہی علوم القرآن ایک علمی و دینی رسالہ ہے
اس کی توسیع اشاعت میں حصہ لینا کار خیر ہے

- ۱۔ ششماہی علوم القرآن فی کم از کم پانچ کاپیاں لینے پر ایجنسی دی جاتی ہے۔
- ۲۔ پانچ سے بیس کاپی تک ۲۵ فی صد، ۲۰ سے ۳۰ کاپیوں تک ۳۰ فی صد اور ۳۰ سے زائد کاپیاں خریدنے پر ۳۳ فی صد کمیشن دیا جاتا ہے۔
- ۳۔ مطلوبہ کاپیاں بذریعہ وی۔ پی روانہ کی جاتی ہیں اور پکننگ و ڈاک کے اخراجات ادارہ کے ذمہ ہوتے ہیں۔
- ۴۔ مطلوبہ کاپیوں کی تعدادیں اضافہ کے لیے ادارہ کو پیشگی اطلاع دینا ضروری ہے۔